

Esimerkkejä lapsiperheiden kulutus- mahdollisuuksien painumasta ja sen kattamisesta

Valtiot. maist. ANTERO PERÄLÄINEN
Väestöliitto

Kun perhekustannusten tasauskomitean piirissä on suoritettu laskelmia lapsiperheiden kulutusmahdollisuuksista, on näissä laskelmissa päädytty hieman erilaiseen laskuperusteeseen kuin se, jota Väestöntutkimuksen vuosikirjassa on aikaisemmin käytetty. Tämän kirjoittaja on vuosikirjan VII niteessä julkaistussa artikkelissa »Perhekustannusten tasauksen aste Suomessa» nojannut laskelmissaan U.I.O.F:n elintasokomission laskentamenetelmään ja käyttänyt vertailun pohjana toiseen veroluokkaan kuuluvaa lapsetonta avioparia. Tätä samaa menetelmää on käytetty myöskin *Pekka Kuusen* kirjassa »60-luvun sosiaalipolitiikka». Kun toiseen veroluokkaan kuuluu vajaa neljännes kaikista lapsettomista aviopareista, on seuraavassa laskelmassa vertailun perustaksi otettu kolmanteen veroluokkaan kuuluva lapseton aviopari. Näin ollen ei ns. veroluokkaetua eli toisen ja kolmannen veroluokan veromäärien erotusta ole otettu lukuun.

Laskelmat on tehty siten, että ensin on katsottu, kuinka suuri keskitason metallimiehen käytettävissä oleva tulo on, kun vuosiansiosta on vähennetty valtion tulovero, kunnallisvero, kirkonvero ja kansaneläkemaksu sekä lisätty lapsilisät ja perhelisä. Teollisuustyöväen palkkatilastojen mukaan pääkaupungissa asuvan eli korkeimpaan palkkausryhmään kuuluvan

metallimiehen keskiansio kesäkuussa 1964 oli n. 637 mk/kk. Selvyuden vuoksi on vuosiansioksi otettu 8075 mk (kuukausiansio 673 mk), koska kolmilapsisen perheenhuoltajan tulovero on tässä tapauksessa 0 mk. Toiseksi esimerkiksi on otettu sekatyömiös, jonka vuosiansio on 5350 mk ja kuukausiansio 446 mk; tässä tapauksessa lapsettoman avioparin tulovero on 0 mk.

Valtion tuloveron määrä on laskettu siten, että vuositulosta on vähennetty työtulovähennys 20 %, kalliinpaikanvähennys, sosiaalivähennyksinä 100 mk ja edellisen vuoden kansaneläkemaksu. Tuloverosta on vähennetty lapsivähennyksenä 60 mk lapselta. Kunnallisveroa laskettaessa on vuositulosta vähennetty lapsivähennyksenä 400 mk lapselta sekä sosiaalivähennyksenä 100 mk ja edellisen vuoden kansaneläkemaksu. Kunnallisveron, kirkonveron ja kansaneläkemaksun määräksi on otettu 15 % verotettavasta tulosta.

Lapsilisän määrä on ko. ajankohtana ollut 1-lapsen perheessä 186, 2-lapsen 400, 3-lapsen 652 ja 4-lapsen 904 mk vuodessa; perhelisä oli neljännestä lapsesta 60 mk vuodessa.

Jotta saataisiin selville kuinka suuri summa eri perhetyypeissä lapsiluvun kasvaessa tarvittaisiin kulutustason pitämiseksi muuttumattomana, on lapsettoman

perheen käytettävissä oleva tulo kerrottu määrättyllä kertoimella. Kertoimien laskeminen perustuu *Erland v. Hofstenin* Ruotsissa kehittämään menetelmään, joka on esitetty *Sociala Meddelanden* julkaisussa 6/61. Kertoimet on laskettu siten, että koko perheen kulutus joka perhetyypissä on jaettu vanhempien kulutuksella. Kun Suomessa 1955—56 suoritetun kaupunkien kulutustutkimuksen mukaan on tehty saman menetelmän mukaan laskelma lasten sekä vanhempien kulutuksen määrästä 2-lapsisessa perheessä, laskelma osoitti, että k.o. kertoimet ovat meillä hieman pienemmät kuin Ruotsissa kulutuksen erilaisesta jakautumisesta johtuen. Näin on päädytty seuraaviin kertoimiin: 1-lapsisen perheen tavoitekulutukseksi on merkitty lapsettoman parin kulutus kerrottuna 1.30:llä, 2-lapsen perheen vastaavasti 1.57:llä, 3-lapsen perheen 1.81:llä ja 4-lapsisen perheen 1.99:llä.

Kun tavoitteeksi asetettuja lukusarjoja on verrattu käytettävissä oleviin tuloihin, on saatu selville painuma sekä markkamääräisenä että prosenttina. Samoin on saatu selville kulutusmahdollisuudet prosenttina tavoitteesta eli elintaso osoittavat lukusarjat. Nämä luvut on esitetty *taulussa 1*.

Taulussa 2 on lähemmin tutkittu, kuinka suuri osa painumasta nykyisin on katettu ensimmäisen, toisen, kolmannen ja neljännen lapsen osalta. Ellei lapsilisiä ja verohuojennuksia lainkaan annettaisi lapsiperheille, kulutusmahdollisuuksien painuma 1-lapsisessa metallimiehen perheessä olisi tavoitekulutuksen 8680 mk:n ja lapsettoman parin käytettävissä olevan tulon 6675 mk:n välinen erotus eli 2005 mk. Kun tässä perheessä tavoitekulutuksen ja käytettävissä olevien tulojen erotus on 1685 mk, on painumasta katettu 320 mk eli 16 prosenttia. Taulukko osoittaa, että kattamisaste hieman kohoaa toisesta, kolmannelta ja neljännestä lapsesta. Tämä johtuu toisaalta siitä, että lapsilisten määrä on porrastettu ja perhelisä tulee mukaan neljännestä lapsesta, toisaalta

T a u l u 1. Kulutusmahdollisuudet kahdessa perhetyypissä Helsingissä 1. 6. 1964.

Lasten luku	Käytettävissä olevat tulot mk/v.	Tavoitteeksi asetettu kulutus mk/v.	Painuma mk/v.	Kulutusmahdollisuudet tavoitteesta %	Kulutusmahdollisuuksien painuma %
Metallimiehen perhe					
0	6675	6675	0	100	0
1	6995	8680	1685	81	19
2	7340	10480	3140	70	30
3	7725	12085	4360	64	36
4	8095	13285	5190	61	39
Sekatyömiehen perhe					
0	4575	4575	0	100	0
1	4820	5945	1125	81	19
2	5090	7180	2090	71	29
3	5405	8280	2875	65	35
4	5775	9100	3325	63	37

T a u l u 2. Kulutusmahdollisuuksien painuma ja sen kattaminen kahdessa perhetyypissä Helsingissä 1. 6. 1964

Kulutusmahdollisuuksien painumallei lapsilisiä ja verovähennyksiä olisi	Painumasta katettu		Painuman määrä nykyisin mk
	mk	%	
Metallimiehen perhe			
I lapsi 2005 mk	320	16	1685
II » 1800 »	345	19	1455
III » 1605 »	385	24	1220
IV » 1200 »	370	31	830
Sekatyömiehen perhe			
I lapsi 1370 mk	245	18	1125
II » 1235 »	270	22	965
III » 1100 »	315	29	785
IV » 820 »	370	45	450

siitä, että tavoitekulutusta laskettaessa kolmannen ja neljännen lapsen kulutusyksikköluku on hieman pienempi kuin ensimmäisen ja toisen. On todettu, että

ruokakunnan luvun kasvaessa kulut henkeä kohti supistuvat ja kulutustason enalla pitämiseksi tarvitaan uutta kulutajajaksikköä kohti hieman vähemmän.

Vaikka edellä oleva laskumenettely keskitasoa suurempien perheiden osalta ei

ole täysin tarkka, siitä voidaan kuitenkin tehdä se johtopäätös, että lapsilisän porrastusta olisi meillä tuntuvasti tehostettava ja kulutusmahdollisuuksia sen avulla parannettava keskitasoa suurempien perheiden osalta.